

Síðsøga

Óli Jacobsen

Søgur frá krígunum 1. partur

HONDIN SUM BROYTTI KÓSINA

Í næstum eru 70 ár síðani seinni heimsbardagi var av. Millum tiltøkini at minnst hetta verður tann 10. mai gudstænasta í Newcastle at minnst teir føroysku og donsku sjómenninar, sum lótu lív undir krígunum

Tað verður nú ein støðgur í frásøgnini hjá Øssur Debes inntil í mai. Lesarin kann gleða seg til fleiri áhugaverdar partar afturat.

Orsøkin til støðgin er, at í næstum eru tveir søguligir dagar. Annar er 12. apríl. Tá eru 75 ár síðani, vit gjørdust partur av seinna heimsbardaga. Hin er 5. mai. Tá eru 70 ár liðin, síðan heimsbardagin var av.

Síðan krígsløk hevur danska kirkjan í Newcastle í Onglandi fyrst í mai hildið eina minningargudstænastu fyri teir donsku og føroysku sjómenn, sum fórust undir heimsbardaganum. Til hesa gudstænastu eru gjøgnum árin komnir nógvir krígssiglarar, eisini føroyingar.

Hetta liðið er sjálvsagt við at fækkast. Nú 70 ár eru liðin síðan bardagalok er hetta kanska seinasta runda minningarhald við luttøku av teimum, sum sigldu tá.

Gudstænastan verður í ár sunnudagin tann 10. mai kl. 12 í St. Nicholas Cathedral, Newcastle upon Tyne.

Aftaná gudstænastuna verður móttøka, har danski sendiharrin og flotaumboðsmaðurin verða til staðar. Væntandi verður eisini almenn føroysk luttøka. Um kvøldið verður døgurði, har tað er neyðugt at tekna seg frammanundan. Hann kostar £30. Tey sum hava hug til at luttaka í døgurðan kunnu siga frá til: olijacobsen@olivant.fo ella til telefon 285769.

Við nýggju rutuni hjá Atlantic Airways til Edinburgh liggur væl fyri at luttaka í hesum tiltaki. Flogið verður fríggjadag og mánadag. Tað tekur bert ein góðan tíma við toki til Newcastle. Innivist kann bíleggjast hjá ferðamannaskrivstovunum ella á netinum.

Tann sum skipar fyri hesum minningarhaldið er Inger Batchelor, sum er dansk og búsett í Newcastle. Hon vónar eisini at síggja føroyingar til minningarhaldið í ár.

Í kirkjuni er ein bók við yvirlit yvir allar teir donsku og føroysku sjómenninir, sum lótu lív, og tað eru allir hesir sum skulu minnast. Millum sjómenninar eru eisini fleiri føroyingar, sum búðu í Danmark.

Egvarsjálvur við til "runda" minningarhaldið í 2005, og fekk tá fleiri áhugaverdar frásagnir frá bæði føroyskum og donskum krígssig-

Minningargudstænasta fyri føroyskar og danskar sjómenn, sum doyðu undir krígunum, verður sunnudagin 10. mai í St. Nicholas Cathedral í Newcastle.

arum. Umframt var eisini ein long og áhuga-verd frásøgn hjá Sofus Poulsen, okkara umboðsmanni í Aberdeen í meira enn hálva öld. Her skal í nøkrum ørtum verða tikið aftur í nakrar av hesum frásøgnum.

Ein av teimum, sum var við í 2005, var Sigurd Joensen úr Oyndarfirði. Hann luttók saman við konuni Aðalbjørg og einum soni. Tey bæði eru deyð fyri nøkrum árum síðani.

Sigurd: Siglingin undir krígunum

Fyrsta árið eg var til skips var í 1935, tá eg fór

til Grønlands við »Silver Lining«, sum Justines Ejdesgaard, ið seinni gjørdist verfaðir mín, átti.

Undan krígunum fór eg við »Harald« við Olivur Thomsen, og var eg eisini við har fyrstu krígsárin. Síðani fór eg umboð á »Forsøk«, sum var eitt av norsku flóttarfolkaskipinum, sum komu til Føroyar í 1940. Eg var við honum 8-10 mánaðir. Skipari var Hillseth, sum eftir krígið fór til Amerika.

Vit fiskaðu undir Føroyum og sigldu niður við fiskinum at selja. Tað vóru trýggir norðmenn við og hinir av manningini vóru føroyingar. Vit

vóru einir sjei-átta mans. »Forsøk« var reiddur út av versyni Kjølbro. Kjølbro hevði rættiliga nógv at gera við norsku flóttafólkini. Hann royndi, tað hann kundi, at fáa teimum arbeiði í Føroyum, men hetta gekk ikki væl, tí tað var ikki so nógv arbeiði í Føroyum tá. Roynt varð so at fáa norskar bátar, sum vóru farnir til Bretland, at koma til Føroyar.

Meðan vit eina ferð landaðu í Buckie í Skotlandi, komu boð úr Føroyum, um vit ikki vildu taka ein bát við okkum upp, tá vit komu heim. Hetta var í lagi. Vit skuldu so gera av, hvør ið skuldi umboð á bátin. Tað varð avgjørt, at eg skuldi vera annar og Viggo á Hædd í Klaksvík, búsitandi í Fuglafirði, skuldi vera hin. Viggo skuldi mynstra sum skipari, og eg skuldi vera maskinmaður. Hetta var ein lítil deksbátur uttan koyggjur. Báturin hevði eitt lítið lugar, men onga kabúss. Men tað var ein bláslampa umboð, og við henni bar til at fáa ein heitan munn. Tað fingi vit okkum tvær ferðir á ferðini upp til Føroyar. Tað gekk fint. Tað var summar og gott veður. Vit fylgdust við »Forsøk« og sóu hann alla tíðina. Hesin báturin var vist tann, sum gjørdist til »Fisken«, fergan hjá Kjølbro.

Seinni móti heysti skuldi ein annars bátur koma upp. Hann lá eisini inni í Moray Firth. Vit fóru eftir honum, og eg varð settur at vera maskinmaður. Skiparin var ein norðmaður, og vit vóru so tveireinir umboð. Eisini hesa ferð fylgdust vit við »Forsøk«. Hesin báturin var størri enn hin, eini 40 tons. Hann hevði kabúss og í lugarinum var eisini ein bonkur, so vit kundu skiftast um at sova.

Tann eina túrin høvdu vit tikið agn niðri í Onglandi, góða feska sild. Tá vit komu upp á leið vestanfyri Hetlandsoyggjar, sigur skiparin, at hann hevði altíð hoyrt, at tað skuldi vera so nógv blálonga at fáa á hesum leiðum. Lína varð sett, og vit fingi nógva blálongu og fyltu dekkið. Vit sigldu so suður aftur til Buckie at selja, og vit fingi ein góðan túr burtur úr tí.

Vit fingi eisini nógvan háv á hesum leiðum. Vit plagdu at seta nakrar stampar á veg til marknað, og fyri hávin fekst sera góður prísur.

Sjómaður er sjáldan ráðaleysur

So fóru vit aftur til Føroya, men tá vit komu